

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 179

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan
Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz
Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşmasının
Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair
Kanun Teklifi (2/2845) ve Dışişleri Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2845 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Genel Gerekçesi4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi5

• Dışişleri Komisyonu Raporu6

• Muhalefet Şerhi10

• Teklif Metni11

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin11

• Anlaşma Metni12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 1557070 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2845)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşması” iki ülke arasında doğal gaz alanındaki mevcut iş birliğinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesini teminen bir çerçeve oluşturulması maksadıyla 14 Mayıs 2024 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır.

Azerbaycan ile doğal gaz alanındaki iş birliğimiz, geçmişten günümüze, her iki ülkenin ekonomisine katkı sağlayacak şekilde devam etmektedir. Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı ve Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı vasıtasıyla sürdürülen enerji alanındaki iş birliği, Azerbaycan’dan ülkemize ve ülkemiz aracılığıyla Avrupa’ya gaz iletilmesini hedefleyen TANAP Projesi ve Hazar Denizi’ndeki Şah Deniz Sahasında üretilen doğal gazın alım ve satımı konularındaki başarılı iş birliği ile daha da derinleştirilmiştir. Azerbaycan ile ülkemiz arasında enerji alanındaki yakın iş birliği, ülkemizin arz güvenliğine katkı sağlamanın yanı sıra Türkiye’nin bölge ülkelerinin enerji güvenliğindeki kilit rolünü de güçlendirmiştir.

Mezkûr Anlaşma, ülkemizin ve Avrupa ülkelerinin enerji tedarik kaynaklarının çeşitlendirilmesi ile ülkemizin ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti’nin doğal gaz arz güvenliğinin sağlanması konularında önem taşımaktadır.

Anlaşma ile üçüncü ülkelere gaz temini ve ülkemize çeşitli kaynaklardan gaz tedariki, boru hatlarına ilişkin yatırım konusunda iş birliği, mevcut anlaşmaların devamının sağlanması gibi çeşitli alanlarda somut adımlara dönüştürülmesi mümkün bir temel oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca, Türkmenistan’dan ülkemize doğal gaz temin edilmesi konusunda bu Anlaşma kapsamında varılan mutabakat önemli bir adım olarak görülmektedir.

Bu çerçevede, Azerbaycan ile doğal gaz alanında muhtelif iş birliklerine temel teşkil edecek Anlaşmanın gerek ülkemizin enerji arz güvenliğine gerek bölgesel enerji güvenliğine önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-271170

27 Aralık 2024

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

14 Mayıs 2024 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

15/01/2025

Esas No: 2/2845

Karar No: 135

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2845 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 14/01/2025 tarihinde yaptığı 13’üncü toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 27/12/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşması, 02/01/2025 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2845 esas numaralı Kanun Teklifi 03/01/2025 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci yasama dönemi 14/01/2025 tarihli 13’üncü toplantısında Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve BOTAŞ yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında doğal gaz alanındaki mevcut iş birliğinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, ayrıca üçüncü ülkelere gaz temini ve boru hatlarına ilişkin yatırım konusundaki iş birliğine temel oluşturulması amacıyla imzalanan Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayşe Berris Ekinci, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Ercan Kılınçkaran ve BOTAŞ Genel Müdürü Abdülvahit Fidan tarafından;

Anlaşmanın, iki ülke arasında mevcut doğal gaz alanındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi için bir çerçeve çizdiği,

Anlaşmanın, Azerbaycan tarafından üretilecek ilave kapasite doğal gazın yüzde 40’ının ülkemize sürekli tedariki, BOTAŞ’ın Türkmenistan’dan alacağı gazın Azerbaycan tarafından 2026 sonuna kadar transit geçişinin sağlanması, İğdir-Nahçıvan Boru Hattı vasıtasıyla Nahçıvan’a doğal gaz tedariki, TANAP’ın kapasitesinin artırılması, BOTAŞ’ın Bakü-Tiflis-Erzurum üzerinden aldığı gaza ilişkin sözleşmesinin 2030 yılına kadar uzatılması konularında iki ülkenin ortaya koyduğu iradeyi kayıt altına aldığı ve her biri ayrı bir proje ihtiva eden bu konulara ilişkin uygulama anlaşmalarının hayata geçirilmesinin söz konusu olacağı,

Azerbaycan ile enerji alanındaki yakın iş birliğinin ülkemizin enerji arz güvenliğine katkı sağlamasının yanı sıra ülkemizin bölge ülkelerinin enerji güvenliğindeki kilit rolünü güçlendirdiği,

Doğal gaz habı olma konusunda ya da doğal gaz ticareti konusunda Bakanlık olarak geçmiş yıllarda temel hedefin ülkemizin doğal gaz ihtiyacının karşılanması üzerine kurulu olduğu, ancak son yıllarda iletim sistemimizde yapmış olduğumuz yatırımlar ve LNG ithalat kapasitesini artırmamız neticesinde ülkemizin ihraç edebileceği bir gaza sahip olmaya başladığı,

Hâlihazırda Türk gazının Avrupa’ya ihraç edildiği,

İlerleyen yıllarda Irak ve Türkmenistan gibi ilave gaz kaynaklarını ülkemize getirmek için çalışmaların devam ettiği,

İlave kaynaklar ülkemize geldikten sonra daha fazla doğal gazın tüm dünyaya ihraç edebilmeye dönük çalışmaların devam ettiği,

Türkiye’nin geçmişte yüzde 99 oranında doğal gazda ithalata bağımlı bir ülke olduğu,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/4076>

Sakarya Gaz Sahası'nda üretilen gazın ülkemizin ihracat potansiyeli açısından ve doğal gaz ithalat kontratlarının müzakerelerinde ülkemizin pozisyonunu güçlendirdiği,

Türkiye'nin ihtiyacının yüzde 20-25 gibi bir oranını Sakarya Gaz Sahası'ndan karşıladığında aynı miktardaki doğal gazın ithal edilmesine ihtiyaç kalmayacağı ve tedarikçiler arasında daha rahat bir seçim yapabileceği,

Türkmen gazının Türkiye'ye ya doğrudan İran üzerinden ya da İran'a geçip oradan Azerbaycan üstünden gelebileceği ve bu iki alternatif üzerinde de çalışmaların yapıldığı,

Türkmen gazının, Türkiye ile Türkmenistan arasında yapılacak müzakereler neticesinde Türkiye'ye erişiminin son derece önemli bir husus olduğu ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana da müzakere edilen ve görüşmeleri devam eden bir proje olduğu,

Türkiye tarafında çok kuvvetli bir iradenin var olduğu ve Türkiye-Türkmenistan, Türkiye-Azerbaycan ve Azerbaycan-Türkmenistan arasındaki iş birliğini teşvik etmek üzere de çalışmaların devam ettiği,

İklim değişikliğiyle mücadele bağlamında da bu fırsat penceresinin her daim önümüzde olmayacağı, dolayısıyla bu görüşmelere hız verilmesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Komisyon Üyeleri tarafından;

Bahse konu anlaşmanın Zengezur Koridoru'yla bir ilişkisi, anlaşmanın SOCAR için yapılmış bir anlaşma olup olmadığı ve bu gazın İsrail'e gitme olasılığı, Zengezur Koridoru'nun neden açılmadığı ve Türkiye'nin farklı birkaç kaynaktan tedarik ettiği doğal gazı belirli bir depolama tesisinde harmanlayarak onu Türk gazına çevirip ihraç etme ya da yeni bir niteliğe dönüştürüp ihraç etmeye dönük bir anlaşma olup olmadığı ve bu anlaşmanın bu kapsamda olup olmadığına ilişkin sorular Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayşe Berris Ekinci tarafından cevaplandırılmış olup;

Anlaşmanın doğal gazla ilgili bir anlaşma olduğu ve Zengezur Koridoru'yla doğrudan bir bağlantısının olmadığı; diğerinin ise daha ziyade ulaştırma bağlamında bir anlaşma olduğu,

Azerbaycan'la enerji, doğal gaz ve hem petrol alanındaki iş birliğimizin çok uzun yıllara dayandığı,

Azerbaycan ile ilişkilerimizin birçok ülkeyle de yaptığımız gibi belli konularda birbirleriyle bağlandırmadan da sürdürüldüğü,

Türkiye üzerinden İsrail'e herhangi bir sevkiyatın söz konusu olmadığı, bu boru hatlarının güney gaz koridorundan Türkiye'ye geldiği, Bakü-Tiflis-Erzurum'dan veya oradan TANAP'a bağlandığı veya kendi iletim hattımıza bağlanarak önemli bir bölümünün Türkiye'de tüketildiği; diğer bölümünün Azerbaycan'ın Avrupa ülkeleriyle yaptığı anlaşmalar uyarınca TANAP üzerinden Trans Adriyatik Boru Hattı'na ya da Bulgaristan üzerinden başka piyasalara yönelik olarak ihraç edildiği,

Zengezur Koridoru olarak bilinen Azerbaycan ile Nahçıvan arasında Ermenistan üzerinden kurulacak stratejik ulaştırma güzergâhının açılması konusunun iki ülke arasındaki barış anlaşması müzakereleri sürecinden çıkarıldığı, ayrı bir kanalda görüşüldüğü ve müzakerelerin iki ülke arasında devam ettiği,

Zengezur hattının diğer taraftan Azerbaycan kısmındaki çalışmaların da büyük oranda tamamlandığı,

Ülkemiz tarafından bu koridorun güçlü şekilde desteklendiği ve Sayın Cumhurbaşkanımızın 2023 yılının Eylül ayında Nahçıvan'a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Azerbaycan ile ülkemiz arasında Zengezur hattının ülkemizdeki bağlantısına matuf Kars-Nahçıvan Demiryolu Projesi'ne ilişkin bir niyet protokolünün imzalandığı,

Ülkemizin uzun yıllardır doğal gaz bağlamında bir merkez olma hedefi güttüğü ve bu bağlamda kaynaklarını çeşitlendirme, değişik ülkelerden kaynak temin etme, depolama kapasitesini artırma ve sıvılaştırılmış doğal gazı denkleme dâhil etme gibi birtakım politikaları hayata geçirdiği,

Dönüştürme bağlamında ikili anlaşmaların tekrar ihraç hakkını verip vermediği de ayrı bir müzakere konusu olabildiği dolayısıyla Türkiye'nin hâlen tekrar ihraç etme hakkının veya kapasitesinin sınırlı olduğu,

Türkiye üzerinden üçüncü ülkelere giden doğal gazın daha ziyade Avrupa'daki ülkelerle Azerbaycan arasında doğrudan yapılmış olan anlaşmalara matuf olduğu,

İsrail'in gazını kendi üretiminden temin ettiği ve ülkemizden İsrail'e gidebilecek bir doğal gaz hattının veya yönteminin mevcut olmadığı,

ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan <i>Fuat Oktay</i> Ankara Kâtip <i>Derya Bakkak</i> Gaziantep	Başkanvekili <i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir Üye <i>Asuman Erdoğan</i> Ankara	Sözcü <i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i> İzmir Üye <i>Ceylan Akça Cüpolo</i> Diyarbakır (Muhalefet şerhimiz vardır) Üye <i>Kamil Aydın</i> Erzurum
Üye <i>Talih Özcan</i> Düzce	Üye <i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i> Elâzığ (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Kamil Aydın</i> Erzurum
Üye <i>Utku Çakırözer</i> Eskişehir	Üye <i>Ali Şahin</i> Gaziantep (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Mehmet Güzelmansur</i> Hatay
Üye <i>Derya Ayaydın</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Seda Gören Bölük</i> İstanbul	Üye <i>Tuğba Işık Ercan</i> İstanbul
Üye <i>Oğuz Kaan Salıcı</i> İstanbul	Üye <i>İsmail Özdemir</i> Kayseri	Üye <i>Ziya Altunyaldız</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsü)
	Üye <i>Metin Ergun</i> Muğla	

MUHALEFET ŞERHİ

2/2845 esas numaralı; İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi 'ne Şerhimiz:

14 Mayıs 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanan anlaşma ile Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı ve Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı vasıtasıyla sürdürülen enerji alanındaki iş birliği, Azerbaycan'dan Türkiye ve Türkiye aracılığıyla Avrupa'ya gaz iletilmesini hedefleyen TANAP Projesi ve Hazar Denizi'ndeki Şah Deniz Sahasında üretilen doğal gazın alım ve satımı konularındaki iş birliği ile daha da derinleştirilmek istenmektedir. Anlaşma ile üçüncü ülkelere gaz temini ve Türkiye'ye çeşitli kaynaklardan gaz tedariki, boru hatlarına ilişkin yatırım konusunda iş birliği, mevcut anlaşmaların devamının sağlanması gibi çeşitli alanlarda somut adımlara dönüştürülmesi mümkün bir temel oluşturulması hedeflenmektedir.

BTC boru hattı üç ülkeden geçmektedir: Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye. Bu, BP liderliğindeki enerji konsorsiyumunun her ülkeyle özel hukuki sözleşmeler kurmasının ardından mümkün olmuştur ve bu anlaşma da onlardan biridir.

Sistem Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye arasında 1999'da imzalanan Ev Sahibi Hükümet Anlaşması (HGA) çerçevesinde çalışmaktadır, BTC Petrol Boru hattı 2005 yılında kurulmuştur. HGA ve hattın kuruluşu eski olduğu için iptal edilemese de söz konusu petrol taşınmasının durdurulması bir yana bu anlaşma ile genişletilmesini doğru bulmamaktayız. Ek olarak Anlaşmada gaz temin edilecek üçüncü ülkelerin isimleri açıklanmamıştır ve iddialara göre bu ülkeler arasında İsrail de vardır.

BTC hattını kurmak ve işletmek için kurulan BTC Company isimli şirkette BP %30,1, SOCAR %25, Unocal %8,90, Statoil %8,71, Türkiye Petrolleri ise %6,53 paylarla en fazla paya sahip ilk beş ortaktır. BP ve Azerbaycan'ın SOCAR şirketi tarafından işletilen BTC Boru Hattı İsrail'in petrol ihtiyacının neredeyse yarısını karşılamakta ve bu sevkiyat devam etmektedir. BP dahil olmak üzere bir dizi Batılı enerji şirketine İsrail Enerji Bakanlığı tarafından işgal altındaki Filistin sularında gaz arama lisansı verildiği haberleri de basına yansımıştır. Bu nedenle, BP'nin gaz lisansını İsrail'e yakıt sağlamadaki daha büyük rolü içerisinde konumlandırmaktayız. Söz konusu boru hattının Türkiye sınırları içerisindeki ise 1076 kilometrelik kısmını ise BOTAŞ International Anonim Şirketi işletmektedir.

Türkiye'nin Dünya ve bu sözleşme özelinde ise Azerbaycan ile küresel enerji piyasasındaki yerlerini sağlamlaştırarak kar ederken Filistin halklarının bunun bedelini hayatlarıyla ödemesi kabul edilemez. Tüm bu nedenlerden dolayı öngörülen bu **anlaşmaya şerh düşüyoruz.**

Ceylan Akça Cupolo
Diyarbakır

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA DOĞAL GAZ ALANINA İLİŞKİN
İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 14 Mayıs 2024 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Doğal Gaz Alanına İlişkin İş Birliği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA DOĞAL GAZ ALANINA İLİŞKİN
İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

İLE

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

ARASINDA

DOĞAL GAZ ALANINA İLİŞKİN

İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

İşbu İş Birliği Anlaşması (bundan böyle “**Anlaşma**” olarak anılacaktır),

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (bundan böyle “**Türkiye Hükümeti**” olarak anılacaktır) ve
2. Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti adına Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı (bundan böyle “**Azerbaycan Hükümeti**” olarak anılacaktır)

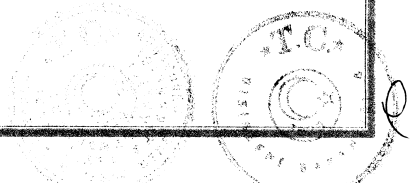
arasında 14 Mayıs 2024 tarihinde akdedilmiştir.

Türkiye Hükümeti ve Azerbaycan Hükümeti bundan böyle tek başına “**Taraf**” ve birlikte “**Taraflar**” olarak anılacaktır.

Tarafların, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında enerji alanındaki başarılı iş birliğini dikkate alarak bu iş birliğini artırmak istemelerine **BİNAEN**;

Tarafların, Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Azerbaycan Cumhuriyeti’nin, birbirleri ve Avrupa ülkelerinin enerji tedarik kaynaklarını çeşitlendirmek ve enerji güvenliğini sağlamak konularındaki önemli rollerini kabul etmelerine **BİNAEN**;

Tarafların, Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi (“**TANAP**”), Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı, Bakü-Tiflis-Erzurum Gaz Boru Hattı ile Şah Deniz Sahası Faz-1 ve Faz-2’den doğal gaz alım ve satımı konularındaki başarılı iş birliğini vurgulamalarına **BİNAEN**;

Tarafların, 7 Haziran 2010 tarihinde Doğal Gaz Satışı ve Taşınmasına İlişkin Mutabakat Zaptı, 26 Mayıs 2014 tarihinde Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Mutabakat Zaptı ve 22 Aralık 2021 tarihinde Doğal Gaz Teslimatına İlişkin Mutabakat Zaptı ("**2021 tarihli Mutabakat Zaptı**") akdetmiş olmalarına **BİNAEN**;

Tarafların, 15 Aralık 2020 tarihinde Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'ne Doğal Gaz Tedarikine İlişkin Mutabakat Zaptı imzalamasına ve akabinde 6 Aralık 2022 tarihinde Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. ("**BOTAŞ**") ile Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi'nin ("**SOCAR**") Azerbaycan'daki Nahçıvan Ulusal Sistemi ile Türkiye'deki Türkiye Gaz Şebekesi arasında Doğal Gaz Boru Hattı ("**İğdır-Nahçıvan Boru Hattı**") Yapımına ilişkin Ön Protokol ("**Nahçıvan Ön Protokolü**") imzalamasına **BİNAEN**;

Tarafların, doğal gaz alanında bütünleşmiş bir iş birliği ile üreten, taşıyan ve tüketen ülkeler arasındaki diyalogun karşılıklı faydalarını ve bu iş birliğinden hem ülkelerin hem de vatandaşların ve işletmelerin fayda sağlayacağını kabul etmelerine **BİNAEN**;

BUNA BİNAEN, Taraflar temel hüküm ve koşulları belirlemek için aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

1. ANLAŞMANIN KAPSAMI

1.1. Taraflar, kendi topraklarından geçerek, Azerbaycan'dan ve üçüncü ülkelere gelen doğal gazın alımı ve satımı, teslimi, takası ve transitine ilişkin iş birliklerini artırmayı amaçlamaktadır.

1.2. Taraflar, Azerbaycan'dan Türkiye'ye ve/veya Türkiye üzerinden üçüncü ülkelere teslim edilen mevcut miktarı aşan toplam ilave doğal gaz miktarlarının en az %40'ının, BOTAŞ ile Azerbaycan Gaz Tedarik Limited Şirketi arasındaki 25 Ekim 2011 tarihli Doğal Gaz Alım Satım Anlaşması'nda yer alan aynı ticari hüküm ve koşullarla BOTAŞ'a teklif edileceğini garanti etmektedir ("**40-60 Prensibi**").

1.3. Taraflar, işbu Anlaşma'da belirtilen prensip ve hükümlere dayanarak aşağıdaki konularda milli petrol ve gaz şirketleri SOCAR ve BOTAŞ aracılığıyla iş birliği yapmayı ve bunları uygulamayı kabul ederler:

(a) Türkgözü teslim noktasında Azerbaycan'dan Türkiye'ye doğal gazın teslimi ve bir takas anlaşması yoluyla Malkoçlar teslim noktasında aynı miktardaki doğal gazın geri teslimi ("**Türkgözü-Malkoçlar Takas Anlaşması**").

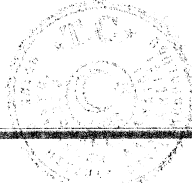
- (b) BOTAŞ'ın, Şah Deniz projesinden temin ettiği miktarlardan, SOCAR'ın Türkiye'de faaliyet gösteren iştiraklerine doğal gaz tedariki ("**Karşılıklı Teslim Anlaşması**").
- (c) Türkmenistan'dan; İran, Azerbaycan ve/veya Gürcistan toprakları üzerinden BOTAŞ'a doğal gaz teslimi ("**Türkmenistan Gaz Transiti**").
- (d) Iğdır-Nahçıvan Boru Hattı vasıtasıyla Nahçıvan'a doğal gaz tedariki ("**Nahçıvan'a Gaz Tedariki**").
- (e) Malkoçlar ve Kipi gaz teslim çıkış noktalarının genişletilmesi ("**Çıkış Noktaları Tevsii**").
- (f) TANAP ve Güney Kafkas Boru Hattının ("**SCP**") genişletilmesi ("**TANAP ve SCP Tevsii**").
- (g) Azerbaycan Gaz Tedarik Limited Şirketi ve BOTAŞ arasında 30 Eylül 2021 tarihli Doğal Gaz Alım Satım Anlaşması'nın sona ermesinden sonra BOTAŞ'a Türkgözü teslim noktasında doğal gaz tedariki yapılması ("**Uzatma Anlaşması**").

2. TÜRKGÖZÜ-MALKOÇLAR TAKAS ANLAŞMASI

- 2.1. Taraflar, SOCAR ile BOTAŞ arasında 18 Haziran 2024 tarihinden başlamak üzere 31 Aralık 2026 tarihine kadar Türkgözü ve Malkoçlar teslim noktaları arasında gerçekleşecek bir takas anlaşması yapılmasını sağlayacaklardır.
- 2.2. Taraflar, SOCAR ile BOTAŞ arasında 40-60 Prensibine göre bir gaz satış anlaşması yapılmasını sağlayacaklardır.

3. KARŞILIKLI TESLİM ANLAŞMASI

- 3.1. BOTAŞ, Şah Deniz projesinden temin ettiği doğal gazdan yıllık 1,7 milyar metreküpe kadar olan miktarı 2025-2028 yılları arasında Türkiye'deki SOCAR iştirakine teslim edecektir.
- 3.2. Her teslim yılı için, SOCAR iştirakine yıllık anlaşma miktarının 1,1 milyar metreküplük kısmı TANAP teslimat noktalarında teslim edilecek ve kalan 0,6 milyar metreküpe kadar olan kısmı BOTAŞ ve SOCAR'ın karşılıklı mutabakatı ile TANAP teslimat noktalarında ya da teknik imkânlarla bağlı olarak Türkgözü teslimat noktasında teslim edilecektir.

3.3. BOTAŞ tarafından teslim edilecek doğal gazın fiyatı, BOTAŞ'ın Şah Deniz projesinden aldığı gazın fiyatına ilaveten ilgili giriş noktalarına bağlı olarak teslim edilen doğal gaz için BOTAŞ tarafından ödenen tüm taşıma masrafları ile orantılı olacaktır.

3.4. İlave hüküm ve koşullar, BOTAŞ ve Türkiye'deki SOCAR iştirakinin 2025-2028 yılları için akdedeceği bir anlaşmada belirlenecektir.

4. TÜRKMENİSTAN GAZ TRANSİTİ

Taraflar, BOTAŞ ve SOCAR'ın BOTAŞ tarafından Türkmenistan'dan satın alınan doğal gazın Azerbaycan Cumhuriyeti ve Gürcistan üzerinden transit geçişini ve Türkgözü teslimat noktasında BOTAŞ'a geri teslim edilmesini 2026 yılı sonuna kadar SOCAR'ın sağlaması konusunda bir anlaşma yapacaklarını kabul etmektedir.

5. NAHÇIVAN'A TEDARİK

Azerbaycan Cumhuriyeti'ne bağlı Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin enerji güvenliğini desteklemek amacıyla SOCAR (veya Azerbaycan Hükümeti tarafından yetkilendirilmiş ilgili diğer kuruluşlar) ve BOTAŞ (ve/veya ilgili bağlı kuruluşu); Azerbaycan'dan Nahçıvan'a Türkgözü teslim noktası ve/veya Eskişehir teslim noktası üzerinden (teslim noktası SOCAR'ın seçimine tabidir), BOTAŞ tarafından işletilen Türk doğal gaz iletim sistemi ve Iğdır-Nahçıvan Boru Hattı aracılığıyla doğal gaz tedarikine ilişkin bir anlaşma yapacaktır.

6. ÇIKIŞ NOKTALARI TEVSİİ

Taraflar, artan hacimlerde doğal gazın Türkiye'nin ötesine akışını sağlamak amacıyla Malkoçlar ve Kipi çıkış noktalarına komşu olan üçüncü ülkelerdeki doğal gaz iletim altyapılarının genişletilmesini teşvik etmek ve desteklemek için ortak çaba harcamayı kabul etmektedir.

7. TANAP VE SCP TEVSİİ

7.1. Azerbaycan Hükümeti, SCP'yi ve potansiyel olarak TANAP'ı genişletme ve bu genişletmeye konu kapasitelerin en kısa sürede kullanıma sunulması hedefini ifade etmektedir.

7.2. Taraflar, beklenen kapasite artışına ulaşmak için ilgili şirketlerce üstlenilecek her türlü faaliyete imkân sağlamak amacıyla iş birliği yapmayı kabul etmektedir.

8. UZATMA ANLAŞMASI SONRASI TEDARİK

Azerbaycan Hükümeti, Uzatma Anlaşmasının sona ermesinden sonra 2028 yılı sonuna kadar aynı hacimlerde BOTAŞ'a Türkgözü teslim noktasından doğal gaz tedarikini garanti etmektedir.

9. İHTİLAFLARIN ÇÖZÜMÜ

Bu Anlaşmanın yorumlanması veya uygulanmasından kaynaklanabilecek herhangi bir anlaşmazlık, Taraflar arasında istişareler ve müzakereler yoluyla dostane bir şekilde çözülecektir.

10. NİHAİ HÜKÜMLER

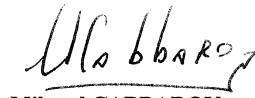
10.1. İşbu Anlaşma, Tarafların, işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gereken iç hukuki prosedürlerinin tamamladığına dair diplomatik kanallardan yapacakları son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir. Bu Anlaşmada yapılan hiçbir tadil, değişiklik veya düzenleme, bunların yazılı olması ve bu paragrafta belirtilen prosedürle aynı şekilde yürürlüğe girmesi halleri dışında geçerli olmayacaktır.

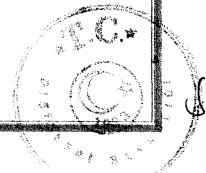
10.2. 14 Mayıs 2024 tarihinde İstanbul'da Türkçe, Azerbaycan ve İngilizce dillerinde iki asıl nüsha halinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olacak şekilde imzalanmıştır. Yorum farklılığı olması durumunda İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti
adına

Alparslan BAYRAKTAR
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti
adına

Mikayıl CABBAROV
Ekonomi Bakanı

TBMM Basımevi - 2025